

15. Шляпошников А.С. К вопросу о классификации мер предупреждения преступности / А.С. Шляпошников // Вопросы борьбы с преступностью. – 1972. – № 17. – С. 5–9.

УДК 343.84: 343.915

## **ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНДАРТІВ ООН ЩОДО РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ НЕПОВНОЛІТНІХ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ У МІСЦЯХ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ**

Іваньков О.І., ад'юнкт

*Національної академії внутрішніх справ*

У статті проаналізовано міжнародно-правові документи ООН, що визначають загальні засади захисту прав неповнолітніх, які перебувають в умовах місць позбавлення волі. Розглянуті питання імплементації міжнародно-правових документів щодо поводження з неповнолітніми засудженими і ув'язненими у національне кримінально-виконавче законодавство України. Розглянуті передумови створення в Україні системи ювенальної юстиції.

*Ключові слова:* декларація, конвенція, ООН, мінімальні стандартні правила, правосуддя, неповнолітні, засуджені, ув'язнені, ювенальна юстиція, захист прав.

Иваньков О.И. ОБЩАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНДАРТОВ ООН, КАСАЮЩИХСЯ РЕГЛАМЕНТАЦИИ И ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПРАВ НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНИХ, НАХОДЯЩИХСЯ В МЕСТАХ ЛИШЕНИЯ СВОБОДЫ / Национальная академия внутренних дел, Украина

В статье проанализированы международно-правовые документы ООН, которые определяют общие принципы защиты прав несовершеннолетних, которые находятся в условиях мест лишения свободы. Рассмотрены вопросы имплементации международно-правовых документов, регламентирующих обращения с несовершеннолетними осужденными и заключенными, в национальное уголовно-исполнительное законодательство Украины. Рассмотрены предпосылки создания в Украине системы ювенальной юстиции.

*Ключевые слова:* декларация, конвенция, ООН, минимальные стандартные правила, правосудие, несовершеннолетние, осужденные, заключенные, ювенальная юстиция, защита прав.

Ivankov O.I. GENERAL CHARACTERISTIC OF INTERNATIONAL AND LEGAL UNO DOCUMENTS THAT DEFINE THE IMPRISONED JUVENILES' RIGHTS PROTECTION / National Academy of Internal Affairs, Ukraine

The article analyzes the international and legal UNO documents that define the general principles of imprisoned juveniles' protection. The questions of implementation of international and legal documents as to the treatment of juveniles into the national criminal-executive legislation of Ukraine are examined. The preconditions of Ukrainian juvenile justice system organizing are considered as well.

*Key words:* declaration, convention, UNO, Standard Minimum Rules, justice, juvenile, prisoners, protection of rights.

Розвиток української державності, побудова на теренах нашої країни правової держави потребують ретельного аналізу діючих міжнародно-правових норм ООН та Ради Європи, вивчення позитивного досвіду зарубіжних країн щодо забезпечення прав і свобод людини, а також суттєвого реформування вітчизняного законодавства.

На всіх етапах реформування пенітенціарної системи України особлива увага приділялась питанням забезпечення прав неповнолітніх, які перебувають в умовах ізоляції від суспільства, та, відповідно до статті 20 «Конвенції про права дитини» Організації Об'єднаних Націй, мають право на особливий захист та допомогу [13, 206]. Політика Державної пенітенціарної служби України щодо цієї категорії неповнолітніх громадян формується в межах загальнодержавної політики і охоплює аспекти забезпечення належних умов тримання, охорони їх здоров'я, виховання, загальноосвітнього та професійно-технічного навчання, фізичного, психічного, соціального, духовного та інтелектуального розвитку дітей, підтримання контактів із зовнішнім світом та підготовки до звільнення.

Слід зазначити, що з часів визнання своєї незалежності Україна досягла певних успіхів у справі гуманізації та пом'якшення відповідальності неповнолітніх злочинців відповідно до міжнародних стандартів, орієнтуючись при цьому на вдосконалення національної правової системи відповідно

до універсальних документів ООН, зокрема, Конвенції про права дитини від 20 листопада 1989 р. (ратифікована Україною згідно із Постановою Верховної Ради України від 27 лютого 1991 р. № 789-XII) [13, 205]; Керівних принципів запобігання злочинності серед неповнолітніх (Ер-Рядські керівні принципи; прийнятих та оголошених відповідно до резолюції 45/112 Генеральної Асамблеї ООН від 14 грудня 1990 р.) [15, 238]; Мінімальних стандартних правил Організації Об'єднаних Націй, що стосуються відправлення правосуддя щодо неповнолітніх («Пекінські правила») від 29 листопада 1985 р. [16, 71]; Правил Організації Об'єднаних Націй щодо захисту неповнолітніх, позбавлених волі, від 14 грудня 1990 р. [17, 293].

Проблемні питання попередження злочинності серед неповнолітніх та забезпечення їх правового статусу під час перебування в умовах примусового позбавлення волі частково розглядалися у працях вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема, Г.А. Аванесова, Ю.М. Антоняна, З.А. Астемірова, Л.В. Багрій-Шахматова, В.А. Бадири, О.І. Бажанова, І.Г. Богатирьова, О.М. Джужі, А.В. Кирилюка, В.А. Львовичкіна, М.П. Мелентьєва, В.О. Меркулової, О.Б. Пташинського, А.Х. Степанюка, М.О. Стручкова, В.М. Трубникова, С.В. Царюка, Ю.А. Чеботарьової, І.С. Яковець та ін.

Метою статті з правовий аналіз нормативно-правових актів ООН, що регламентують та гарантують забезпечення прав неповнолітніх осіб, які перебувають у місцях позбавлення волі.

Слід визнати, що вітчизняне кримінальне, кримінально-процесуальне та кримінально-виконавче законодавство щодо забезпечення прав неповнолітніх в умовах їх утримання в місцях примусового позбавлення волі в основному опирається на принципи боротьби зі злочинністю неповнолітніх, замість того, щоб, враховуючи позитивний досвід закордонних країн, створити сприятливі умови для розвитку підростаючого покоління, усунути все негативне, що має місце в сім'ї, школі та побутовому оточенні.

Аналізуючи сучасне законодавство України, не можливо оминути передумови, які вплинули на розвиток законодавства, спрямованого на протидію злочинності серед неповнолітніх. В останні роки існування СРСР значно активізувалася увага вчених до багатьох питань кримінального права, у тому числі і стосовно покарання неповнолітніх. Зокрема, у 1987 р. було сформовано теоретичну модель кримінального законодавства, у якій, серед іншого, було запропоновано виокремити спеціальний розділ, присвячений особливостям кримінальної відповідальності неповнолітніх. Передбачалася можливість застосування до неповнолітніх наступних видів покарань: штраф, виправні роботи без позбавлення волі за місцем роботи, виправні роботи без позбавлення волі поза місцем роботи та позбавлення волі на строк до 7 років. Радянські вчені вказували на необхідність закріпити норму, яка враховувала при призначенні покарання неповнолітнім, окрім загальних положень і вимог, також специфічних додаткових обставин: наявність впливу дорослих, умови його виховання, ступінь розвитку особи неповнолітнього, характеристику за місцем навчання або роботи, ступінь усвідомлення ним мотивів вчиненого злочину, та інші обставини, які характеризують особливості особи неповнолітнього. Ці пропозиції слід вважати суттєвим досягненням кримінально-правової науки радянського періоду, які, з огляду на їх важливість та значущість, були враховані при розробці та прийнятті кримінального та кримінально-виконавчого кодексів України [18, 211].

Подальшим розвитком кримінального законодавства стало прийняття у 2001 році Кримінального кодексу України, в якому вперше з'явився спеціальний розділ із назвою «Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх» (розділ XV Загальної частини). Цей розділ містить, зокрема, перелік покарань, які можуть бути застосовані до неповнолітніх, їх особливості та специфіку призначення покарання цій категорії осіб (ст.98-103 Кримінального кодексу України). Поява у Кримінальному кодексі України окремого розділу, в якому були передбачені особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх відобразила тенденцію гуманізації сучасного національного законодавства та його наближення до вимог и норм міжнародних документів щодо поведінки із неповнолітніми правопорушниками.

Центральним документом щодо забезпечення прав неповнолітніх є Конвенція ООН про права дитини 1989 р. Згідно з цією Конвенцією, дітьми вважаються всі особи, які не досягли 18 років. Стаття 37 цієї Конвенції визначає основні правила забезпечення прав дитини:

- жодна дитина не повинна піддаватись катуванням та іншим жорстоким, нелюдським або принижуючим гідність видам поводження чи покарання;
- за злочини, вчинені особами, молодшими 18 років, не повинні призначатись ані смертна кара, ані довічне тюремне ув'язнення, яке не передбачає можливості звільнення;
- жодна дитина не може бути позбавлена волі незаконним або свавільним чином (арешт, затримання чи тюремне ув'язнення дитини здійснюються згідно з законом та використовуються лише як крайній захід і протягом якомога більш короткого відповідного періоду часу);
- до кожної позбавленої волі дитини передбачаються гуманне ставлення і повага до гідності її особи з урахуванням потреб осіб її віку, зокрема, жодна позбавлена волі дитина має бути відокремлена від дорослих, якщо тільки не вважається, що в найкращих інтересах дитини цього не слід робити, та має право підтримувати зв'язок із своєю сім'єю шляхом листування та побачень, за винятком особливих обставин;
- жодна позбавлена волі дитина має право на негайний доступ до правової та іншої відповідної допомоги, а також право оспорювати законність позбавлення її волі перед судом чи іншим компетентним, незалежним і безстороннім органом та має право на невідкладне прийняття ними рішень щодо будь-якої такої процесуальної дії [13, 206].

Визначальним міжнародним нормативно-правовим актом, який безпосередньо стосується відповідальності неповнолітніх є Мінімальні стандартні правила Організації Об'єднаних Націй, що стосуються відправлення правосуддя щодо неповнолітніх («Пекінські правила»).

У цьому документі міжнародне співтовариство пропонує національним законодавцям конкретні стандарти поводження з тими неповнолітніми, чия поведінка була настільки суспільно небезпечною, що її визначили як злочин.

«Пекінські правила» структурно складаються із 6 частин: частина 1 – «Загальні принципи»; частина 2 – «Розслідування і судовий розгляд»; частина 3 – «Винесення судового рішення та вибір заходу впливу»; частина 4 – «Поводження з правопорушниками поза виправними установами»; частина 5 – «Поводження з правопорушниками у виправних установах»; частина 6 – «Дослідження, планування, розробка та оцінка політики») і, відповідно, 30 правил з коментарями.

«Пекінські правила» у якості основних цілей передбачають: прагнення всіх держав сприяти благополуччю неповнолітніх (п.1.1); створення умов для забезпечення змістовного життя підлітка у суспільстві (п.1.2); реалізації заходів щодо мобілізації всіх можливих ресурсів з метою сприяння благополуччю підлітка; максимального зменшення втручання в життя підлітка закону; ефективного, справедливого та гуманного поводження з підлітком, який перебуває у конфлікті з законом (1.3); всебічного забезпечення в межах кожної країни соціальної справедливості для всіх неповнолітніх (1.4); створення системи підвищення кваліфікації персоналу для служби правосуддя стосовно неповнолітніх (1.6) [16, 72-73].

Пункт 1.4 «Пекінських правил» визначає, що правосуддя відносно неповнолітніх повинне бути складовою частиною процесу національного розвитку кожної країни в рамках усебічного забезпечення соціальної справедливості для всіх неповнолітніх. Пункт 2.1 проголошує принцип неупередженості застосування «Пекінських правил незалежно» від раси, кольору шкіри, статі, мови тощо.

«Пекінські правила» вперше конкретизували поняття «неповнолітнього правопорушника», під яким розуміється «дитина або молода людина, яка в межах існуючої правової системи може бути притягнута до відповідальності за правопорушення в такій формі, яка відрізняється від відповідальності, що застосовується до дорослих», тобто вперше особа неповнолітнього правопорушника визначається у якості спеціального суб'єкта юридичної відповідальності у віковому діапазоні від 7 до 18 років або старше, що пов'язане з різними мінімальними віковими межами залежно від історичних і культурних особливостей розвитку тієї чи іншої держави.

«Пекінські правила» також мають подвійну специфіку застосування у просторі: по-перше, їх норми сформульовані таким чином, щоб вони могли застосовуватися в рамках різних правових

систем; по-друге, вони визначають єдині мінімальні стандарти, які стосуються відправлення правосуддя щодо неповнолітніх.

Відповідно до п.5.1 «Пекінських правил», система кримінального правосуддя щодо неповнолітніх повинна спрямовуватись в першу чергу на забезпечення благополуччя неповнолітнього, зокрема, за рахунок співвіднесення будь-яких заходів впливу на неповнолітніх правопорушників з особливостями особистості правопорушника та з обставинами правопорушення. Таким чином, основною метою юридичної відповідальності неповнолітніх визначено принципи індивідуалізації відповідальності та співвідповідності проступку і покарання.

Перелік основних процесуальних гарантій щодо забезпечення правосуддя відносно неповнолітніх правопорушників передбачено п.7.1 «Пекінських правил». До них відносяться: презумпція невинності, право на ознайомлення із змістом пред'явленого обвинувачення, право на відмову від показань, право мати адвоката, право на присутність батьків або опікуна, право на очну ставку зі свідками і їхній перехресний допит, право на апеляцію у вищу інстанцію, право неповнолітнього на конфіденційність.

Пункт 18.1 «Пекінських правил» визначає перелік заходів державного впливу на неповнолітнього правопорушника, які можуть застосовувати відповідні суди або компетентні органи влади. Ці заходи можуть застосовуватись або одночасно, або у комплексі. До них відносяться: постанови про опіку, керівництво і нагляд; пробація; постанови про роботу на користь громади; фінансові покарання, компенсація і реституція; постанови про прийняття проміжних й інших заходів; постанови про участь у груповій психотерапії й інших подібних заходах; постанови, що стосуються передачі на виховання, зміни місця проживання або інших виховних заходів; інші відповідні постанови. Цей перелік заходів впливу на неповнолітніх правопорушників значно ширший, ніж перелік покарань та примусових заходів виховного характеру, які можуть бути застосовані до неповнолітніх за кримінальним законодавством України [16, 80].

Серед міжнародних актів щодо поводження з неповнолітніми певна роль належить Керівним принципам ООН для попередження злочинності серед неповнолітніх («Ер-Рядські керівні принципи»), які були ухвалені резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 14 грудня 1990 р.

У ст.5 «Ер-Рядських керівних принципів» наголошується на тому, що «...варто уникати ... покарання дитини за поведінку, яка не заподіє серйозної шкоди розвитку самої дитини або шкоди іншим». Таким чином, «Ер-Рядські керівні принципи» визначають, що вчинки молодих людей або їх поведінка, яка не відповідає нормам і цінностям, прийнятним у конкретному суспільстві або конкретній державі, у багатьох випадках пов'язані із процесом дорослішання, тобто поведінка більшості індивідів з часом як правило змінюється [15, 240].

Керівні принципи тлумачаться і застосовуються в широких межах, запропонованих Загальною декларацією прав людини, Міжнародним пактом про економічні, соціальні і культурні права. Міжнародним пактом про громадянські і політичні права. Декларацією прав дитини і Конвенцією про права дитини та в контексті Мінімальних стандартних правил Організації Об'єднаних Націй, що стосуються відправлення правосуддя відносно неповнолітніх (Пекінські правила), а також інших документів і норм, що стосуються інтересів і благополуччя всіх дітей і молоді.

Згідно з рекомендаціями «Ер-Рядських керівних принципів» національне планування запобігання злочинності неповнолітніх повинно включати у себе наступні обов'язкові заходи:

- поглиблений аналіз проблем;
- переліки існуючих програм, послуг, установ і наявних ресурсів;
- чіткі обов'язки компетентних організацій, установ і співробітників, що беруть участь у діяльності щодо запобігання злочинності неповнолітніх;
- механізми для належної координації діяльності урядових і неурядових установ в галузі запобігання злочинності неповнолітніх;

- політику, програми і стратегії на основі прогнозування, які повинні знаходитися під постійним контролем і піддаватися ретельному аналізу в ході їх здійснення;
- методи ефективного зниження можливості здійснення правопорушень неповнолітніми;
- участь общини у межах широкого кола послуг і програм щодо запобігання злочинності неповнолітніх;
- тісна співпраця між національними, державними і місцевими органами управління за участю приватного сектора, представників общини, а також установ, що займаються питаннями праці неповнолітніх, догляду за дітьми тощо в ухваленні і проведенні спільних заходів із запобігання злочинності серед неповнолітніх і молоді;
- наявність кваліфікованого персоналу на всіх рівнях [15, 245-246].

На Секретаріат Організації Об'єднаних Націй покладене завдання спільно із зацікавленими установами проводити дослідження, координувати наукову співпрацю, розробляти та рекомендувати варіанти національної політики і здійснювати контроль з їх реалізацією, а також слугувати джерелом надійної інформації про ефективні шляхи запобігання правопорушень серед неповнолітніх.

Треба зазначити, що в Україні вже зроблено певні кроки для втілення у життя прогресивних положень міжнародно-правових актів, що дає підстави вести мову про позитивні зміни у національному (внутрішньодержавному) законодавстві. Протягом 2001 р. Верховна Рада України ухвалила закони: від 26 квітня 2001 р. № 2402-III «Про охорону дитинства», від 21 червня 2001 р. № 2558-III «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю», від 15 листопада 2001 р. № 2789-III «Про попередження насильства в сім'ї», а ще в 1995 р. прийнято Закон від 24 січня 1995 р. № 20/95-ВР «Про органи і служби у справах неповнолітніх та спеціальні установи для неповнолітніх», в якому передбачено створення при судах інституту судових вихователів, положення про який затверджується Верховним Судом України, Міністерством юстиції України, Міністерством освіти України.

Протягом 2004 р. Пленум Верховного Суду України прийняв дві постанови: від 27 лютого 2004 р. № 2 «Про застосування судами законодавства про відповідальність за втягнення неповнолітніх у злочинну чи іншу антигромадську діяльність» та від 16 квітня № 5 «Про практику застосування судами України законодавства у справах про злочини неповнолітніх».

13 січня 2005 р. прийнято Закон № 2342-IV «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування», в якому визначено правові, організаційні, соціальні засади і гарантії державної підтримки дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, і який є складовою законодавства про охорону дитинства.

Одним з таких, що потребують невідкладного вирішення, є питання соціальної адаптації, тобто створення умов, за яких дитина була б менш вразливою і які давали б їй можливість протистояти різним несприятливим ситуаціям, в тому числі й таким, що спонукають неповнолітнього до вчинення злочинів та до рецидивів.

Нині в судах України практикується спеціалізація суддів, які розглядають справи про злочини неповнолітніх, і це є вагомим кроком до запровадження ювенальної юстиції.

Указом Президента України від 24 травня 2011 року № 597 (597/2011) схвалено Концепцію розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні. [8, 1]. Впровадження положень Концепції має забезпечити створення повноцінної системи кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні, спроможної забезпечити правильність та ефективність прийняття кожного правового рішення відносно дитини, що потрапила у конфлікт з законом, пов'язаного з її перевихованням та подальшою соціальною підтримкою, зменшити рівень дитячої злочинності, її повторності [19, 4].

Аналіз стану злочинності неповнолітніх в Україні, а також законодавства, яке визначає їх правовий статус і повноваження судів, правоохоронних органів та пенітенціарної системи, можливостей реабілітації неповнолітніх правопорушників, дає підстави для однозначного

висновку про необхідність створення в Україні ювенальної юстиції шляхом реформування наявних та запровадження нових інституцій, залучення недержавних організацій.

#### ЛІТЕРАТУРА

1. Про органи і служби у справах неповнолітніх та спеціальні установи для неповнолітніх: Закон України від 24 січня 1995 р. № 20/95-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/20/95-вр>
2. Про охорону дитинства: Закон України від 26 квітня 2001 р. № 2402-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1087.730.18&nobreak=1>
3. Про соціальну роботу з дітьми та молоддю: Закон України від 21 червня 2001 р. № 2558-III. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2558-14>
4. Про попередження насильства в сім'ї: Закон України від 15 листопада 2001 р. № 2789-III. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2789-14>
5. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: Закон України від 13 січня 2005 р. № 2342-IV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2342-15>
6. Про застосування судами законодавства про відповідальність за втягнення неповнолітніх у злочинну чи іншу антигромадську діяльність: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27 лютого 2004 р. № 2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.scourt.gov.ua/clients/vs.nsf/0/7EC8DB48148F1846C3256E6A00312BDE?OpenDocument&CollapseView&RestrictToCategory=7EC8DB48148F1846C3256E6A00312BDE&Count=500&>
7. Про практику застосування судами України законодавства у справах про злочини неповнолітніх: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 16 квітня 2004 р. № 5. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.scourt.gov.ua/clients/vs.nsf/0/AF9069A639235BBCC3256EA70023DE40?OpenDocument&CollapseView&RestrictToCategory=AF9069A639235BBCC3256EA70023DE40&Count=500&>
8. Про Концепцію розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні: Указ Президента України від 24 травня 2011 р. № 597 (597/2011). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/597/2011>
9. Загальна декларація прав людини, прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 р. // Урядовий кур'єр від 10 грудня 2008 р. № 232.
10. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995\\_042](http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_042)
11. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995\\_043](http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_043)
12. Декларація прав дитини // Права человека: Сборник международных договоров «Международная защита прав и свобод человека». – М.: Юридическая литература», 1990. – С. 139–141.
13. Конвенція про права дитини // Зібрання чинних міжнародних договорів України. – 1990. – № 1.
14. Минимальные стандартные правила обращения с заключенными / Трубников В.М., Шинкарьов Ю.В. Збірник нормативних актів з кримінально-виконавчого права України. – Х.: Харків юридичний, 2008. – С. 78–89.
15. Керівні принципи ООН для попередження злочинності серед неповнолітніх (Ер-Рядські керівні принципи) // Права человека и тюремные учреждения: Сборник международных актов о правах человека, касающихся отправления правосудия. – Организация Объединенных Наций (Нью-Йорк и Женева), 2004. – С. 238–252.

16. Мінімальні стандартні правила ООН, що стосуються відправлення правосуддя відносно неповнолітніх // Людина, право, суспільство. – Права людини і професійні стандарти для юристів у документах міжнародних організацій. – Українсько-Американське бюро захисту прав людини (Амстердам – Київ), 1996. – С. 71–81.
17. Правила ООН, що стосуються захисту неповнолітніх, позбавлених волі // Права человека и тюремные учреждения: Сборник международных актов о правах человека, касающихся отправления правосудия. – Организация Объединенных Наций (Нью-Йорк и Женева), 2004. – С. 293–317.
18. Уголовный закон. Опыт теоретического моделирования / [Анашкин Г.З., Бородин С.В., Гальперин И.М. и др.]. – М.: Изд-во «Наука», 1987. – 276 с.
19. Лист Міністерства юстиції України від 7 червня 2011 р. «Система кримінальної юстиції щодо неповнолітніх – цивілізований підхід держави до проблеми дитячої злочинності» / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=n0036323-11>

УДК 343.4

## ОСОБЛИВОСТІ СПЕЦІАЛЬНОГО СУБ'ЄКТА ТА ІНШИХ ОЗНАК СКЛАДУ ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ.374 КК УКРАЇНИ

Карпова Н.Ю., аспірант

*Академія адвокатури України*

Опублікована стаття призначена для дослідження такого питання, як особливості спеціального суб'єкта складу злочину, передбаченого ст.374 КК України. Надана стаття включає розгляд такого питання, як визначення зловживання службовим становищем. У статті наводяться такі поняття, як особливості спеціального суб'єкта, ознаки складу злочину, об'єкт злочину, службова особа, зловживання службовим становищем, працівники правоохоронних органів, службові обов'язки працівників правоохоронних органів. Головна увага приділяється розмежуванню між ознаками складу злочину, передбаченого ст.374 КК України, і ознаками складу злочину, передбаченого ч.3 ст.364 КК України. Основна ідея даної статті стосується таких питань, як визначення спеціального суб'єкта складу злочину, передбаченого ст. 374 КК України, визначення об'єкта складу злочину, передбаченого ст.374 КК України.

*Ключові слова: особливості спеціального суб'єкта, ознаки складу злочину, об'єкт складу злочину, службова особа, зловживання службовим становищем, працівники правоохоронних органів, службові обов'язки працівників правоохоронних органів.*

Карпова Н.Ю. ОСОБЕННОСТИ СПЕЦИАЛЬНОГО СУБЪЕКТА И ДРУГИХ ПРИЗНАКОВ СОСТАВА ПРЕСТУПЛЕНИЯ, ПРЕДУСМОТРЕННОГО СТ.374 УК УКРАИНЫ / Академия адвокатуры Украины, Украина

Опубликованная статья предназначена для исследования такого вопроса, как особенности специального субъекта состава преступления, предусмотренного ст.374 УК Украины. Данная статья включает в себя рассмотрение такого вопроса, как определение злоупотребления служебным положением. В статье приводятся такие понятия, как особенности специального субъекта, признаки состава преступления, объект преступления, служебное лицо, злоупотребление служебным положением, сотрудники правоохранительных органов, служебные обязанности сотрудников правоохранительных органов. Главное внимание уделяется разграничению признаков состава преступления, предусмотренного ст.374 УК Украины, и признаков состава преступления, предусмотренного ч.3 ст.364 УК Украины. Основная идея данной статьи касается таких вопросов, как определение специального субъекта состава преступления, предусмотренного ст.374 УК Украины, и определение объекта состава преступления, предусмотренного ст.374 УК Украины.

*Ключевые слова: особенности специального субъекта, признаки состава преступления, объект состава преступления, служебное лицо, злоупотребление служебным положением, сотрудники правоохранительных органов, служебные обязанности сотрудников правоохранительных органов.*

Carпова N.Y. THE PECULIARITIES OF SPECIAL SUBJECT AND OTHER ELEMENTS ESSENTIAL TO THE OFFENSE WHICH IS ENVISAGED BY ARTICLE 374 OF CRIMINAL CODEX OF UKRAINE / Academy of advocateship of Ukraine, Ukraine